

BaMaS: online informatie voor flexibilisering in het hoger onderwijs

Eén van de doelstellingen van de introductie van het Bama-systeem in Europa was het creëren van mogelijkheden voor meer mobiliteit voor studenten. Overstappen van de ene naar de andere onderwijsinstelling, en de aansluiting van een bachelor- op een masteropleiding zou eenvoudig moeten zijn. Om dergelijke flexibele studieroutes te kunnen plannen, is betrouwbare informatie over de mogelijkheden noodzakelijk. Tot voor kort ontbrak die informatie. Het online informatiesysteem BaMaS brengt daarin verandering. Nu nog gevuld met informatie van informaticaopleidingen, maar vanaf 2006 bevat het systeem informatie over alle opleidingen in het Nederlandse hoger onderwijs.

Met de komst van het Bama-systeem in het hoger onderwijs zijn er voor studenten nieuwe mogelijkheden ontstaan voor het flexibel inrichten van hun studie. Na het afronden van een bacheloropleiding aan een universiteit kan in de aansluitende master worden doorgestudeerd, of er kan worden overgestapt naar een andere master, op de eigen of een andere instelling. Soms moeten daarvoor extra vakken of een zogenaamd schakelprogramma worden gevolgd. Afhankelijk van de verwantschap van de bachelor en de master zal dat meer of minder tijd vergen. Daarnaast worden er sinds kort op hbo-instellingen ook masterprogramma's aangeboden waarmee studenten met een hbo- of wo-bachelor kunnen starten. In ons land gaat het in totaal om meer dan drieduizend bachelor- en masteropleidingen, waartussen een enorme hoeveelheid aan mogelijke aansluitingen bestaat, al dan niet met schakelprogramma's (zie figuur 1). De verwachting is dat het aantal studenten dat overstapt naar een niet aansluitende masteropleiding zal groeien tot ongeveer vijftien procent van de studentenpopulatie. Dat betekent dat jaarlijks duizenden studenten een studieoverstap zullen maken. Uiteraard is het van groot belang dat studenten gemakkelijk informatie kunnen vinden over de mogelijke aansluitingen op het bachelorprogramma dat ze volgen. Dat speelt op het moment dat ze hun programma afronden en nadenken over een eventueel vervolg, maar ook al eerder tijdens het bachelorprogramma, op het moment dat studenten keuzeruimte binnen hun bachelorprogramma hebben en dat zodanig in willen vullen dat ze later

gemakkelijk door kunnen studeren in een gewenste master. Het is ook denkbaar dat middelbare scholieren al aansluitingsinformatie willen gebruiken bij het plannen van hun studieroute, bijvoorbeeld als ze al wel een duidelijk beeld hebben van de masteropleiding die ze willen volgen, maar nog verschillende opties hebben voor de bacheloropleiding die ze voorafgaand kunnen volgen. Ook voor opleidingen is het van belang dat studenten gemakkelijk toegang hebben tot de informatie, immers alleen dan kan worden bevorderd dat studenten op de goede opleiding terecht komen en kunnen eventuele teleurstellingen zoveel mogelijk worden vermeden.

Drempelloos

Tijdens de invoering van het Bama-systeem hebben veel onderwijsinstellingen rekening gehouden met de ingangseisen voor de masteropleidingen. Zo is de toegang uit de aansluitende bachelor altijd drempelloos. Vaak is ook toelating vanuit andere bachelors mogelijk, al dan niet na het volgen van extra onderwijs of schakelprogramma's. Elke instelling presenteert de toelatings- of aansluitingseisen op andere wijze en andere plaatsen. Soms is de informatie centraal beschikbaar, soms alleen op het niveau van de afzonderlijke opleidingen. Soms is de informatie uitgebreid en gedetailleerd, soms maar oppervlakkig en globaal. Kortom: elke instelling hanteert andere formats om de informatie te presenteren. Tegelijkertijd zijn er allerlei allianties ontstaan tussen instellingen die al samenwerkingsverbanden

Evert van de Vrie
De auteur is verbonden aan de faculteit Informatica van de Open Universiteit Nederland.

hadden en die schakelprogramma's hebben opgezet voor de doorstroom van studenten. Vaak gaat het dan om mogelijkheden voor groepen van redelijke omvang, zodat er efficiënte programma's georganiseerd kunnen worden. Daarnaast zijn er echter nog vele andere potentiële aansluitmogelijkheden. Om uit deze wirwar van gegevens adequate informatie te halen en de flexibilisering en mobiliteit van studenten in het hoger onderwijs verder te stimuleren, is een goede informatievoorziening onontbeerlijk.

Opleidingsinformatie

Om in de informatiebehoefte te voorzien, is door de Digitale Universiteit een project gestart voor de ontwikkeling van een online informatiesysteem, 'BaMaS' genoemd (www.bamas.nl). Doelstelling was de ontwikkeling van een systeem dat ingezet kan worden in het gehele hoger onderwijs in ons land. Alle opleidingen die in het CROHO (Centraal Register Opleidingen

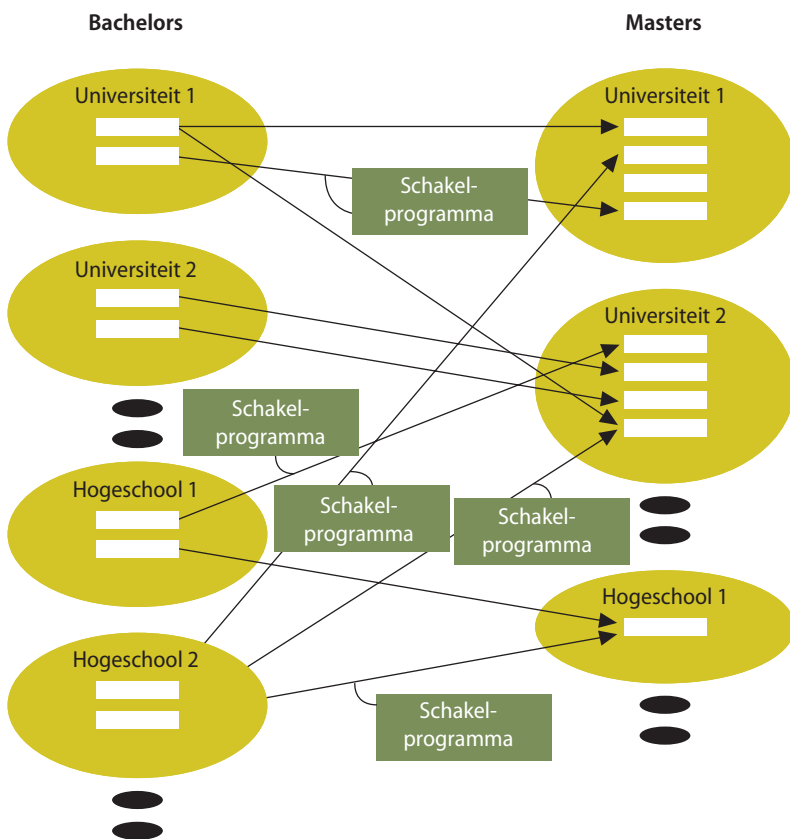
Hoger Onderwijs) zijn opgenomen, zullen – met enige basisinformatie – in BaMaS worden opgenomen. Vervolgens worden opleidingen uitgenodigd deel te nemen in BaMaS. De opleidingen kunnen de basisinformatie aanvullen, maar vooral ook doorverwijzen naar de opleidingsinformatie die al op de eigen portal beschikbaar is (zie figuur 2). Het belang van BaMaS ligt immers niet in het aanbieden van opleidingsinformatie; BaMaS gaat vooral over de aansluitingen tussen bachelor- en masteropleidingen. Deelnemende masteropleidingen hebben dan ook de mogelijkheid om 'aansluitingen te definiëren'. Desgewenst kan een masteropleiding bij elke bacheloropleiding die in BaMaS voorkomt aangegeven of het mogelijk is om vanuit die bacheloropleiding door te stromen naar de eigen masteropleiding. Daarbij kan tevens aangegeven worden of er aansluitingseisen gelden of dat er een drempelloze doorstroom mogelijk is. Aansluitingseisen kunnen naast het volgen van één of meerdere vakken, of een heel schakelprogramma, ook het afleggen van een toets zijn. Zodra in een bepaald domein (bijvoorbeeld het informaticadomein) voldoende aansluitingen zijn gedefinieerd, is het voor studenten interessant BaMaS te bezoeken. Ze kunnen door eenvoudigweg hun eigen opleiding te kiezen snel zien welke aansluitingen er bestaan en wat de aansluitingseisen zijn (zie figuur 3 en 4).

Uiteraard zijn daarbij ook steeds de gegevens van personen en instellingen opgenomen, zodat studenten snel in contact kunnen komen met de betrokkenen die formeel kunnen besluiten over de toelating tot de master. Immers, BaMaS is opgezet om de informatie te verzamelen en te verspreiden; niet om de formele processen te ondersteunen waarin toelating wordt vastgelegd.

Naast de hiervoor genoemde zoekmogelijkheden zijn er ook nog andere mogelijkheden. Er kan bijvoorbeeld een masteropleiding worden gekozen en een overzicht worden gepresenteerd van de aansluitende bacheloropleidingen. Bij een bacheloropleiding kunnen ook masteropleidingen worden gekozen die aan bepaalde criteria voldoen (via de optie uitgebreid zoeken), bijvoorbeeld als een student in deeltijd wil doorstuderen of per se in een bepaalde plaats wil studeren. Verder kunnen opleidingen op inhoudelijke criteria worden geselecteerd. De informatie kan in het Nederlands of in het Engels worden gepresenteerd, omdat steeds meer masteropleidingen Engelstalig zijn en veel opleidingen door steeds meer buitenlandse studenten gevolgd worden.

Actualiteit en betrouwbaarheid

Een systeem als BaMaS staat of valt met de actualiteit en betrouwbaarheid van de informatie die het aanbiedt. De opleidingen die deelnemen in BaMaS zijn daar zelf verantwoordelijk voor, maar er is een aantal mechanismen in BaMaS ingebouwd die actualiteit

Figuur 1: Aansluitingen tussen bachelor- en masteropleidingen

en betrouwbaarheid afdwingen. Zo moet bij het invoeren van informatie aangegeven worden tot hoe lang de informatie geldig is. Zodra de termijn verloopt, wordt de opleiding automatisch benaderd om de informatie te actualiseren. Verlopen informatie wordt herkenbaar gemarkeerd en van alle informatie is steeds gemakkelijk te zien wie die heeft ingevoerd, zodat studenten gemakkelijk kunnen reclameren als de actualiteit in het geding is. Verder is BaMaS zodanig ontworpen dat er gemakkelijk koppelingen kunnen worden gemaakt met andere informatiesystemen. Vanuit die andere systemen, bijvoorbeeld instellingsportals, kan informatie worden geïmporteerd als die al beschikbaar is. Andersom kan ook vanuit BaMaS wordt informatie geëxporteerd zodat die geheel of gedeeltelijk in de afzonderlijke instellingsportals kan worden gepresenteerd. Door van deze mogelijkheden gebruik te maken kan worden voorkomen dat dezelfde informatie op meerdere plaatsen moet worden ingevoerd. De belangrijkste stimulans voor het up-to-date houden van de informatie zal echter de positie zijn die BaMaS zich moet zien te verwerven als dé site voor alle aansluitingsinformatie tussen bachelor- en masteropleidingen. Zodra dat is bereikt, zullen opleidingen er vanzelf voor zorgen dat de informatie voortdurend up-to-date is.

Implementatiestrategie

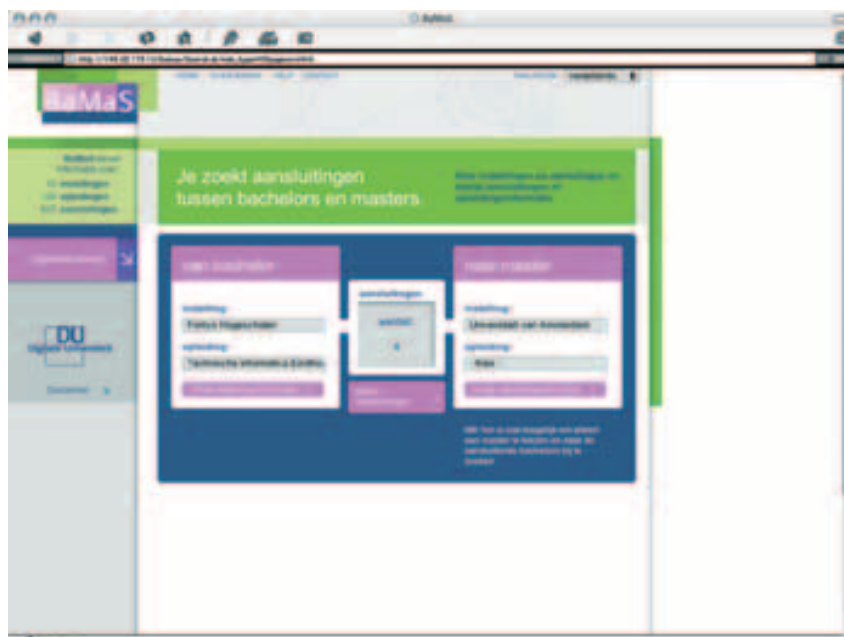
BaMaS is ontwikkeld in het kader van het project 'Informatica schakelen' van de Digitale Universiteit (www.du.nl). Doelstelling van het project was het ontwikkelen van een systeem geschikt voor het gehele hoger onderwijs en het vullen van het systeem met informatie van de informaticaopleidingen die zijn aangesloten bij de Digitale Universiteit (Universiteit van Amsterdam, Universiteit Twente, Vrije Universiteit, Open Universiteit Nederland, Saxion Hogescholen, Fontys Hogescholen, InHolland, Hogeschool van Amsterdam, Hogeschool van Utrecht, Hogeschool Rotterdam). Begin mei van dit jaar waren er honderd opleidingen in BaMaS gedefinieerd (62 bachelor- en 38 masteropleidingen), waarvan er ongeveer negentig opleidingsinformatie hadden ingevoerd, terwijl tussen de opleidingen meer dan zeshonderd aansluitingen waren gedefinieerd.

Dit jaar worden alle informaticaopleidingen in ons land met basisinformatie in BaMaS opgenomen. Het gaat dan om totaal zo'n 250 opleidingen (inclusief de honderd reeds eerder ingevoerde opleidingen). Zodra BaMaS voldoende is gevuld, zullen studenten ervan op de hoogte worden gebracht, en kan het systeem zijn beoogde functie gaan vervullen. Nadat het informaticadomein is 'uitgerold' zullen steeds per domein nieuwe opleidingen in BaMaS worden opgenomen. Zodra een domein voldoende is gevuld, zullen – steeds per domein – studenten op de hoogte worden gebracht van de mogelijkheden van BaMaS.

De verwachting is dat in de loop van 2006 alle bachelor- en masteropleidingen van Nederland in BaMaS zijn opgenomen.

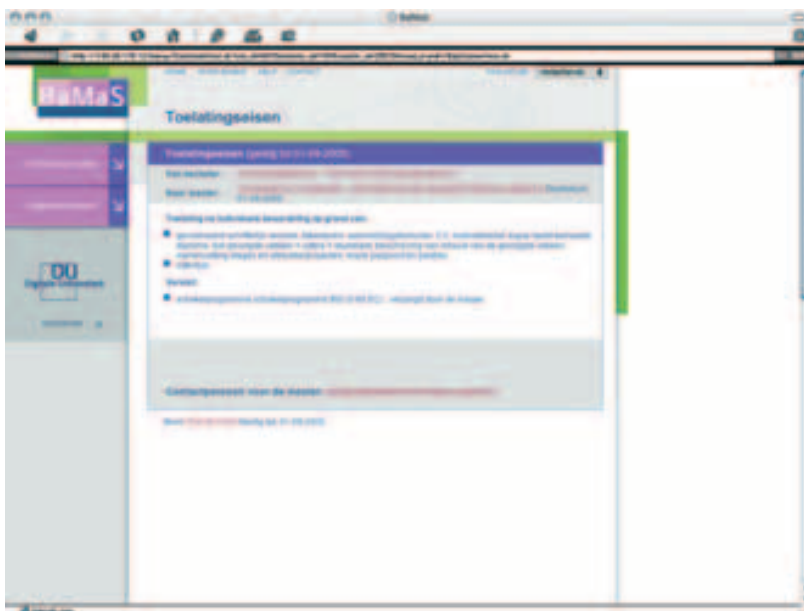

Figuur 2: Opleidingsinformatie

Figuur 3: Zoeken in BaMaS

Figuur 4: Aansluitingseisen bij doorstroming van een bachelor naar een masteropleiding

Toekomstige ontwikkelingen

Het Bama-systeem was geen Nederlands initiatief, maar speelt in geheel Europa. Het is dan ook logisch om in de toekomst te kijken of BaMaS doorontwikkeld kan worden tot een voorziening die in heel Europa kan worden benut. Wellicht dat dan niet meer de CROHO-informatie als onderliggende structuur moet worden gehanteerd, maar dat er naar meer inhoudelijke definities van opleidingen moet worden gezocht. In de huidige versie van BaMaS is meertaligheid reeds ingebouwd. Weliswaar zijn nu slechts twee taalopties (Nederlands en Engels) beschikbaar, maar de mogelijkheid om meer talen te ondersteunen is aanwezig. Verder is niet alleen tussen de bachelor- en de masteropleidingen sprake van keuzemogelijkheden waarbij soms aanvullende eisen gelden, soortgelijke problematiek doet zich ook voor tussen het mbo en het hbo. Ook daar zijn veel meer en minder aansluitende doorstroomopties mogelijk. Een uitbouw van BaMaS in die richting ligt dan ook voor de hand.

Als laatste, maar misschien wel snelst realiseerbare toekomstige ontwikkeling, kan de doorontwikkeling naar een 'studiekeuzesite hoger onderwijs' worden genoemd. De keuzes die gemaakt kunnen worden bij de aansluiting tussen bachelor- en masteropleidingen is maar één van de keuzemogelijkheden in het hoger onderwijs. Ook tijdens het volgen van een opleiding zijn er keuzemogelijkheden, bijvoorbeeld met betrekking tot het volgen van een vak aan een andere instelling. Via keuzevakken-gids.nl probeert men hiervoor een voorziening op te zetten. Verder heeft de VSNU de site universitairmasters.nl opgezet, die vooral algemene instellingsinformatie bevat, en werkt het ministerie van OCW aan een convenant met een groot aantal partijen waarbij de intentie wordt uitgesproken om te gaan werken aan een drempelloze toegang tot alle informatie die relevant is voor het maken van keuzes in het hoger onderwijs. Al die verschillende initiatieven en voorzieningen zouden mogelijk kunnen convergeren naar één studiekeuzesite hoger onderwijs. Kortom, in de nabije toekomst kunnen er nog heel wat ontwikkelingen worden verwacht.

Contact

Wilt u meer informatie over BaMaS of wilt u met uw opleiding ook deelnemen in BaMaS en meer weten over de voorwaarden en mogelijkheden, neem dan contact op met de BaMaS-beheerder door een e-mail te sturen naar: bamas.beheer@ou.nl.

